

Šventumo kelias:

kunigo Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos gyvenimas ir tarnystė

2026 m. balandžio 12 d., Dievo Gailestingumo sekmadienį, Kretingos Viešpaties Apreiškimo Švč. M. Marijai bažnyčioje oficialiai pradėtas beatifikacijos procesas „Dėl Dievo tarno kunigo Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos gyvenimo herojiškų dorybių, taip pat dėl šventumo garso ir dėl patiriamų malonių per Dievo tarno užtarimą“. Jo metu paskelbta ši jo gyvenimo apžvalga, kurią parengė teol. dr. Vilija Karaliūnaitė OFS, beatifikacijos proceso pranciškonų pasauliečių darbo grupės narė.

Paminklas Jurgiui Pabrėžai Kretingoje
Jolantos Klietkutės nuotrauka

Gyvenimo pradžia

Dievo tarnas kunigas Jurgis Ambraziejus Pabrėža paženklintas šventumu, kurio garsas sklinda jau kelis šimtus metų. Tai lėmė dvi jo asmenybės pusės – gyvenimo šventumas ir Dievo jam suteikta mokslinė išmintis. Kunigystės kelio pradžioje prisiimta gyvenimo nuostata tapo Jurgio Pabrėžos gyvenimo tikrove:

„Nusistatau būti geru žmonių sielų ganytoju ir gydytoju. Tuo tikslu turiu pareigą pažinti kitų sielos ir kūno reikalus, dėl kurių išganymo turiu dirbuoti. Pirmiausia sielų, bet kartu nepamiršti ir kūno reikalų, tad maitinti alkanus, rėdyti nuogus, šelpti vargšus, neapleisti našlaičių, prakilniausiai mylėti tuos, kurių sielų išganymu turiu didžiausiai rūpintis, kad nė viena neprazūtų, nuolat melstis už jų reikalus.“

Jurgis Pabrėža gimė 1771 m. sausio 15 d. Večių kaime, Lenkimų parapijoje, Kretingos apskrityje, Jono ir Rožės (Baužinskaitės) Pabrėžų šeimoje, kurioje užaugo septyni vaikai: trys sūnūs ir keturios dukterys. Maldingi tėvai savo gražiais pamokymais ir pavyzdžiu padėjo formuoti kilnią asmenybę. Patys tėvai vaiką išmokė skaityti bei rašyti ir, pastebėję sūnaus gabumus, išleido jį mokytis į Kretingos pranciškonų gimnaziją. Apie jo uolumą mokslo srityje liudija tai, kad mokydamasis gimnazijoje (1785–1791 / 2 m.) buvo pristatytas medaliui už darbštumą – *diligentiae* gauti.

1792 / 3 m. Jurgis Pabrėža įstojo į Vilniaus Aukštojo Mokyklos (Universiteto) Medicinos fakultetą. Anot vyskupo Motiejaus Valančiaus (1848), Jurgis Pabrėža studijuodamas Vilniuje mokėsi istorijos, anatomijos, botanikos, chemijos, chirurgijos, fizikos, prigimtinių įstatymų, teologijos ir Šventojo Rašto.

Tačiau istorinių įvykių verpetas – Tado Kosciuškos sukilimas – nutraukė jo studijas ir sugrąžino į Žemaitiją. Būtent šiuo laikotarpiu subrendo lemtingas apsisprendimas – visą gyvenimą skirti Dievui. Jurgis Pabrėža įstojo į Varnių kunigų seminariją, kurioje mokydamasis pasižy-

mėjo ne tik pamaldumu – rūpinosi uoliai vykdyti visas klieriko pareigas ir lavintis dorybėse, bet švietė kitus ir įkvėpė savo pavyzdžiu ir mokslingumu.

Kunigas

1796 m. vasario 26 d. Žemaičių vyskupas Steponas Giedraitis klieriką Jurgį Pabrėžą iššventino kunigu. Apie du dešimtmečius, po kelerius metus, kunigas Pabrėža dirbo daugiausia vikaru įvairiose parapijose: Šiluvoje, Raudėnuose (klebonu), Tveruose, Plungėje. Ilgiau kunigavo Kartenoje, kur ėjo altaristos pareigas.

Vikaro tarnystė Šiluvoje Pabrėžai buvo tarsi intensyvi sielovados mokykla. Atrodo, kad jam pavestas pareigas atliko gerai, nes jau po metų buvo paskirtas Raudėnų parapijos administratoriumi.

Vos atvykęs į Raudėnus stengėsi pažinti savo parapijiečių ydas ir dorybes, kad galėtų naikinti, kas bloga, ir ugdyti, kas gera. Jis nuo pat pradžių jautė didelę atsakomybę už pavestų žmonių išganymą, todėl įsipareigojo kalbėti, įspėti ir mokyti per pamokslus, kuriems kruopščiai ruošdavosi. Pamoksluose kalbėjo apie žmonių elgesį įvairiose gyvenimo srityse ir pirmiausia siekė suderinti žmogaus dvasines galias, pažadinant meilę Dievui ir artimui. Jaunas kunigas kasmet po kelis kartus užsirašydavo savo pasiryžimus – ką daryti, ko vengti ir kaip pasitaisyti. Taip gimė vadinamieji *Ryžtai*, kurie yra nuoroda į kunigo Pabrėžos tobulumo siekį. Gyvendamas Raudėnuose jis net tris kartus buvo pasirašęs pasiryžimus, susijusius su kunigiškomis pareigomis ir santykiais su žmonėmis.

Tarnystės Tveruose užmojis matomas iš ten sakytų pamokslų temų. Tverų tikintiesiems jis stengėsi duoti tvirtus tikėjimo tiesų ir dorybių pagrindus: kalbėjo apie Dievo buvimą ir jo neklaidingumą, apie atlyginimą Dievo teisme už gerus ir blogus darbus, mokė mylėti artimą, labai giliai ir jautriai kalbėjo apie pareigą sugrąžinti artimui nuplėštą šlovę. Pats puoselėjo pasiryžimus sekti

paniekinimus ir pažeminimus pamilusiu Kristumi, todėl „vengti pasaulio garbės, už nieką laikyti jam daromus šmeižtus, atsimenant, kad Išganytojas ir Mokytojas Jėzus Kristus buvo pažemintas, išjuoktas, paniekintas, apšmeižtas, už nusidėjėlį ir apgaviką paskaitytas“. Suprantama, kad nuoširdžios jauno kunigo pastangos neliko be vaisių.

Atvykęs į Plungę jis ypatingą dėmesį kreipė į svarbiausią kunigo pareigą – susivienijimą su Kristumi, Vyriausiuoju Kunigu. Čia vikaraudamas Pabrėža jau buvo visiškai subrendusi asmenybė ir susiformavęs gilią kunigiškojo idealo sampratą. Plungėje kunigas Jurgis pagarsėjo kaip geras išpažinčių klausytojas, todėl prie jo klausyklos nusidriekdavo penitentų eilės. Iš tų pačių *Ryžtų* matyti, kaip stropiai jis ruošėsi klausyti išpažinčių, kaip išmintingai elgėsi ir kaip už savo penitentes meldėsi po išpažinties.

Penkerius metus vikaraudamas Plungėje daug pasakė pamokslų, rūpinosi ir senelių prieglauda – jos gyventojams parašė specialius nuostatus, kurių jie turėjo laikytis ir kurie kas mėnesį būdavo visiems balsu skaitomi.

Darbų našta, pamokslų sakymas Plungėje ir kitur, ilgas išpažinčių klausymas, įtemptos studijos, ligonių lankymas ir nuolatiniai apsimarinimai palaužė jo sveikatą, todėl dar nesulaukęs nė 40-ies metų Pabrėža pradėjo rūpintis altarijos įsteigimu.

Pilnateisiumi altarista kunigas Pabrėža tapo Kartenoje, apsigyvenęs savo įkurtoje altarijoje, kur ir tikėjosi baigti savo gyvenimą. Čia ypač rūpinosi savęs tobulinimu, pilnutinės kunigiškos asmenybės ugdymu ir tikinčiųjų mokymams tikėjimo bei doros srityse. Jis aukštai vertino kunigiškąją luomą, dažnai su pasitikėjimu ir nuolankiai meldėsi į Dievo Motiną.

Mylimasis Jėzau, Šventumo Šaltini, suteik malonę, kad kunigas Jurgis Ambraziejus, kuris šioje žemėje gyveno artumoje vienybėje su Tavimi, savo pašaukimu ir talentais skleidė Dievo kūrinijos gėrį, puoselėjo uolaus apaštalavimo, evangelinio paprastumo ir tarnystės vargstantiems dorybes, buvo jautrus žmonių kūno ir sielos gydytojas, per Švč. Mergelės Marijos ir šv. Pranciškaus užtarimą būtų didesnei Dievo garbei ir sielų išganymui iškeltas į altoriaus garbę, o savo užtarimu padėtų mums tapti ištikimais Tavo šventumo sekėjais. Tu gyveni ir viešpatauji per amžius. Amen.

Pranciškonas

Dar Plungėje vikaraudamas, kunigas Pabrėža pajuto norą tapti šventu. Nuo vaikystės jį supo pranciškoniškas dvasingumas, tačiau manydamas, jog tai pagunda, 1802 m. jis net atliko pasiryžimą „pašalinti norą stoti į vienuolyną“. Vis tik giliau apmąstęs savąjį pašau-

kimą, 1816 m. gruodžio 8 d. būdamas 45 metų įstojo į Kretingos pranciškonų (bernardinų) vienuolyną ir pradėjo noviciatą. Po metų davė įžadus kaip pranciškonas tretininkas ir gavo Ambraziejaus vardą.

Įstojęs į vienuolyną tėvas Ambraziejus uoliai siekė šventumo. Dievo meilės skatinamas darė pasiryžimus dvasioje susijungti su Dievu, visuomet jaustis Jo akivaizdoje ir turėti gryną intenciją. Jis ryžosi nieko nepradėti veikti pirmiausia dvasios akimis nepažvelgęs į Dievą; kiekvieną veiksmą pradėdamas, tęsdamas ir baigdamas, siekė turėti vienintelį tikslą – Dievo meilę. Tobulybės siekti ir didelius darbus nuveikti jam padėjo nuolatinė savikontrolė, sąžinės sąskaita, mėnesinės bei savaitinės rekolekcijos ir dažna išpažintis. Jei, darydamas sąžinės sąskaitą, atrasdavo prasižengimų, pagal jų didumą užsikraudavo įvairias atgailas.

Vienuolyne turėjo nemažai sielovadinių pareigų. Vadovybė jį paskyrė Kretingos pranciškonų mokyklos mokytoju ir kapelionu. Jis dėstė lotynų kalbą ir geografiją, parašė trumpus lotynų kalbos bei visų penkių žemynų fizinės ir politinės geografijos vadovėlius. Iš išlikusių mokinių rašomųjų darbų matyti, kad lotynų kalbą dėstė praktiškai, mokydamas lotyniškai išreikšti kasdieninio gyvenimo dalykus. Su dideliu pomėgiu Pabrėža dėstė ir gamtos mokslus – ne tik klasėje, bet ir pačioje gamtoje.

Pamokslininkas

Kitos atsakingos pareigos buvo Kretingos vienuolyno pamokslininko tarnystė. Paskirtas pamokslininku Pabrėža rūpinosi, kad jo pamokslai, kaip reikalauja šv. Pranciškus, būtų aktualūs ir naudingi žmonėms nuvalint nuodėmes. Jis kalbėjo apie netinkamus anų laikų žemaičių papročius ir ydas, mokė, kaip visa tai įveikti. Tėvui Ambraziejui buvo svarbūs ne tik dvasiniai, bet ir visuomeniniai bei socialiniai žmogaus gyvenimo aspektai. Savo mokymais ir laiškais jis ragino spręsti laikmečio problemas pagal krikščioniškas normas: kvietė žemaičius šeimose, tarpusavyje ir su valdiniais gyventi teisingai bei dorai, primindamas, kad Dievas yra visų Tėvas, o žmogaus užduotis – Jį pažinti ir gyventi pagal Jo įsakymus.

Pasiklausyti tėvo Ambraziejaus plaukė minios žmonių iš įvairių parapijų. Vyskupas Motiejus Valančius veikale „Žemaičių vyskupystė“ rašo, kad žmonės jo, kaip kokio apaštalo, atidžiai klausėsi ir gaudavo išganymui reikalingų malonių. Sakytą, kad jam būtų nereikėję nė pamokslo – vien sukalbėjęs „Tėve mūsų“ maldą jau būtų paveikęs žmones, „nes taip yra už šventą turimas, jog tarsi pats jo pasirodymas jau draudžia žmones ir veda ant gero“. Be to, jis garsėjo kaip išmintingas išpažinčių klausytojas. Labai daug žmonių jį buvo pasirinkę dvasios vadovu.

Gydytojas

Būdamas vienuolyne, gavęs viršininkų leidimą tėvas Ambraziejus ėmėsi gydyti žmones. Kunigas Petras

Jurgio Pabrėžos kapas senosiose Kretingos kapinėse. Jolantos Klietkutės nuotrauka

Ruškys, kuris gilinosi į jo gyvenimą, rašė, kad „jis turėjo daug žinių medicinos srityje. Turėdamas didelį patyrimą, rūpinosi patarnauti žmonėms ir kūno reikaluose. Sergantiems duodavo patarimus ir juos gydydavo. Daugiausia vaistus gamindavo iš surinktų žolelių“. Tai matyti iš paties tėvo Ambraziejaus testamentinės valios: „Skiriu savo darbą patogumui ir gelbėti sveikatai tų, kurie arti neturi vaistinės bei galimybių pasitarti su gydytojais, ir kurie ne tik gyvendami skursta, bet ir per anksti mirti turi.“ Jis nesiūlė brangių, neprieinamų vaistų, o aprašė tai, ką galima rasti pievoje, darže ar miške.

Jurgis A. Pabrėža buvo tikras idealistas – ką skelbė, tuo iš tikrųjų gyveno. Pirmiausia į akis krenta jo troškimas vesti žmones Dievo link. Visi jo pamokslai buvo skirti šiam tikslui. Sakydamas pamokslus ir klausydamas išpažinčių jis gydė žmonių sielas, tačiau didelę savo laiko dalį skyrė ir kūno ligų gydymui. Dievo malonių gausa ir nuoširdžios pastangos padėti kenčiantiems pelnė jam ne tik žmonių dėkingumą dar esant gyvam, bet ir žemaičių šventojo (stebukladario) vardą po mirties.

Kun. Jurgis Ambraziejus Pabrėža mirė 1849 m. spalio 30 d., eidamas 79-uosius metus, po ligonių priėmimo valandų savo celėje. Kretingos vienuolyno tradicija teigia, kad tėvas Ambraziejus nujautė savo mirtį ir mirė klaupė, besimeldamas prie kryžiaus.

1849 m. lapkričio 3 d. Kretingos vienuolyno gvardijono Silvestro Stanevičiaus rūpesčiu tėvas Ambraziejus palaidotas Kretingos parapijos kapinėse. Testamente pats kunigas Pabrėža nurodė, kad laidotuvės būtų kuklios – tik „su šv. Mišiomis, egzekvijomis ir išmaldomis, be katarfalko, be kapelijos, be visokio pertekliaus kaip žvakėse, taip ir vėliavose, ir be kitokio iškilmingumo“.

Malonės

Po kunigo Jurgio Pabrėžos mirties žmonės nuolat ėjo prie jo kapo, meldė užtarimo. Tarpukario laikotarpiu per

tėvo Ambraziejaus Pabrėžos užtarimą gautos malonės buvo užrašomos vienuolyno knygoje, o kai kurios svarbesnės publikuotos žurnale *Pranciškonų pasaulis*. Iš mus pasiekusių patvirtintų rašytinių šaltinių yra žinomas 21 liudijimas pagijimo iš įvairių ligų – apakimo, epilepsijos, tuberkuliozės, stuburo traumų ir kt.

Vienas jų, kunigo Ruškio užrašytas ir liudininkų patvirtintas – Emilijos Butėnaitės iš Kretingos 1938 m. gruodžio 28 d. papasakotas atvejis. „Emilija prieš porą metų turėjo dešinėje rankoje didelį skausmą, kad dėl skaudėjimo per riešą negalėjo nieko dirbti. Kartą, būdama arti tėvo Ambraziejaus Pabrėžos kapo, panorėjo jį apšluoti, idant žmonėms būtų švariau keliais apie jį apeiti. Tuoju paėmė šluotą į dešinę ranką, nors jautė skausmą, ir sakydama, kad tėvas Ambraziejus gali jai iš Dievo malonės suteikti sveikatą, šlavė. Apšlavusi kapą ėjo namo ir nebejautė jokio skausmo. Emilija Butėnaitė visiškai pasveiko ir, dėkodama už išgyjimą, kasdien iki bolševikmečio prižiūrėjo kapą bei uždegdavo prie jo žvakes.“

Įsimintinas spaudoje skelbtas kretingiškio Igno Jablonskio paliudytas jauno vyro Jeronimo Lazausko išgyjimo nuo tuberkuliozės, kada dar nebuvo veiksmingų vaistų, atvejis. Jeronimas dirbdamas šaltose stalių dirbtuvėse susirgo tuberkulioze, kuri greit progresavo. Jam iš plaučių dažnai pasileisdavo kraujas, žmogus visiškai išseko, gydytojai nebegalėjo pagelbėti.

Vieną vakarą, vyrui ypač blogai jaučiantis, jo žmona, nebežinodama ką daryti, nubėgo į Kretingos kapines ir suklupusi prie kunigo Pabrėžos kapo padarė įžadus, prašydama pagalbos. Pats Lazauskas vėliau papasakojo: „Tą vakarą aš buvau labai sunkios būklės. Iš burnos vis pasirodydavo kraujas, kurio pats jau nesugebėjau nusivalyti. Vos beatgausdamas kvapą nebesuvokiau aplinkos. Tik staiga pajutau lengvumą, lyg kokią sunkią naštą nuo krūtinės būtų nuėmę. Ėmiau kviesti žmoną, tačiau jos nebuvo. Kai ji netrukus grįžo, mano nuostabai nubuvo galo. Aš pradėjau normaliai kvėpuoti, aiškiau pradėjau matyti. Gera pamenu, kai žmona apsikabinusi mane, verkdamas iš džiaugsmo, vis kartojo: „Ambraziejus išklausė mane, Ambraziejus išklausė. Garbė jam!“ Tada supratau, kam turiu būti dėkingas už savo stebuklingą pagijimą.“

Žmonės iki šiol ateina prie jo kapo pasimelsti, paprašyti užtarimo ligose ir kasdieniuose rūpesčiuose. Ir šiandien kone kas antras paklaustas praeivis paliudytų girdėjęs apie tėvo Ambraziejaus užtarimu patirtą artimo ar pažįstamo žmogaus pagijimą.

Kunigo Jurgio Ambraziejaus Pabrėžos gyvenimo ir tarnystės misija pažinti Dievą, gyventi Kristaus Evangeliją ir visomis galiomis bei talentais tarnauti žmonėms yra dar žemėje paliudytas jo šventumas.

